

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 311/2021-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Jany Laššákovej a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Martinom Olosom, advokátom, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 28T 40/2009 z 31. mája 2016, uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 1 To 92/2016 z 29. novembra 2016 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tdo 44/2020 z 27. augusta 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 2 (presumpcia nevinny, pozn.) a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie (proces) podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 2 a 3 dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré sú k nej pripojené, vyplýva nasledovný stav veci:

Rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 28 T 40/2009 z 31. mája 2016 bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania trestného činu skrátenia dane a poistného podľa § 148 ods. 1 a 4 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 pre skutky popísané vo výrokovej časti citovaného rozsudku, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere dvoch rokov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu dvoch rokov. Následne Krajský súd v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) uznesením č. k. 1 To 92/2016 z 29. novembra 2016 jeho odvolanie zamietol ako nedôvodné a taktiež Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) jeho dovolanie

uznesením č. k. 5 Tdo 44/2020 z 27. augusta 2020 odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku s konštatovaním, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Proti napadnutým rozhodnutiam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu sú zjavne arbitrárne, neodôvodnené a súčasne v extrémnom rozpore s obsahom spisu;

b) okresný súd porušil jeho právo na obhajobu § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku tým, že nevykonal ním navrhované a pre vec relevantné dôkazy, najmä nevykonal výsluch [redacted], bývalej vedúcej odboru kontroly a exekúcie daňového úradu, k okolnostiam prípadu, čím došlo k porušeniu zásady rovnosti zbraní a zásade férového (spravodlivého) procesu v jeho neprospech [v tejto súvislosti poukazuje aj na čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru, pozn.];

c) vo vyjadrení k obžalobe žiadal vypracovať znalecký posudok týkajúci sa určenia existencie a prípadnej výšky daňovej povinnosti týkajúcej sa daňových prípadov uvedených v skutkovej vete obžaloby, okresný súd však tento základný dostupný dôkaz nevykonal, čo je v právnom štáte porušenie zásady rovnosti zbraní, spravodlivého procesu a práva na obhajobu;

d) okresný súd iba čisto mechanicky a formálne prevzal rozhodnutia správcu dane, ktoré mu neboli nikdy doručené, pretože nebol ani účastníkom daňového konania, navyše daň bola určená prostredníctvom pomôcok (t. j. paušálneho spravdepodobnenia, resp. odhadu skutočnej výšky daňovej povinnosti), keďže doklady svedkyňa daňovému úradu vôbec nedoložila. Napriek tomu, že išlo o zásadnú otázku týkajúcu sa viny ako i právnej kvalifikácie skutku, súd na túto základnú otázku (otázku viny) ním navrhnutý dôkaz nevykonal;

e) krajský súd uzavrel, že sťažovateľ na podaných návrhoch na vykonanie dokazovania už nemal na konci hlavného pojednávania pri skončení dokazovania trvať a tieto sťažovateľ mal údajne zobrať späť, pretože nemôže namietat túto vadu v rámci odvolania. Ide o zjavne svojvoľnú a zmätočnú úvahu odvolacieho súdu (v predmetnej trestnej veci bola najprv obvinená jeho exmanželka [redacted], proti ktorej bolo trestné stíhanie zastavené a následne bolo vznesené obvinenie voči nemu, sťažovateľ tiež poukazuje aj na personálne prepojenie Pavla Polku rozhodujúceho v tejto veci s [redacted], advokátom jeho exmanželky, pozn.);

f) sťažovateľ tvrdí, že v jeho prípade nebola v skutku naplnená objektívna a subjektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu skrátenia dane a poistného, pretože nemal žiadnu zákonnú či zmluvnú povinnosť daň (DPH) zúčtovať, pretože nebol daňovým subjektom a nebol ani splnomocnený a ani poverený na tieto úkony daňovým subjektom

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a porušenie práva na obhajobu (čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 dohovoru) rozhodnutiami všeobecných súdov v trestnej veci, v ktorom konaní bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania trestného činu skrátenia dane a poistného.

5. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neutržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces a základného práva na obhajobu rozsudkom okresného súdu a uznesením krajského súdu:

6. Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd a právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Podstata a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možno vyvodit' ústavný príkaz pre každú osobu, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, v zmysle ktorého musí rešpektovať postupnosť ústavnej ochrany, a preto pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (m. m. IV. ÚS 128/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže, resp. mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

7. Sťažovateľ v posudzovanej veci namieta, že k porušeniu jeho v ústavnej sťažnosti označených práv došlo (aj) napadnutým rozsudkom okresného súdu, ktorým bol uznaný za vinného zo spáchania trestného činu skrátania dane a poistného (pozri bod 2).

7.1. Z rozhodnutia okresného súdu vyplýva, že sťažovateľ mal právo podať proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie ako riadny opravný prostriedok (čo aj využil), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd (čo aj svojím napadnutým uznesením urobil). Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa tak za daných okolností vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať napadnutý rozsudok okresného súdu (vrátane prípravného konania, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, kde sťažovateľ tiež namieta jeho nezákonnosť). Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

7.2. Sťažovateľ súčasne namieta porušenie svojich v ústavnej sťažnosti označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým odvolací súd odvolanie sťažovateľa proti meritórnemu rozhodnutiu prvostupňového súdu ako nedôvodné zamietol. Proti označenému

rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, ktoré odôvodnil dovolacími dôvodmi podľa § 371 ods. 1 písm. c), g) a i) Trestného poriadku.

7.3. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ aj vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu mal k dispozícii účinný prostriedok nápravy vo vzťahu k označeným právam (vo forme dovolania), ktorý využil a o ktorom bol oprávnený a povinný rozhodnúť orgán verejnej moci (najvyšší súd), ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu. Rozhodovacia činnosť všeobecných súdov všetkých stupňov (vrátane dovolacieho) pritom v zásade pokrýva celý rozsah základných práv spojených s trestným konaním, ktorý je relevantný pre konanie o ústavnej sťažnosti, keďže všeobecné súdy plnia úlohu nielen ochrancov zákonnosti, ale aj prvotných ochrancov ústavnosti. Právomoc ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je preto (okrem výnimočných prípadov) uplatniteľná až po vyčerpaní riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré právna úprava subjektom zúčastneným na konkrétnom konaní pred orgánom verejnej moci v záujme ochrany ich práv (vrátane základných práv a slobôd) poskytuje.

7.4. V kontexte už uvedeného považuje ústavný súd v okolnostiach posudzovanej veci za relevantnú aj tú skutočnosť, že obsah ústavnej sťažnosti sťažovateľa je v podstate reprodukciou, resp. v rozhodujúcej miere opisom jeho dovolania podaného proti napadnutému rozsudku krajského súdu. Za danej situácie, vychádzajúc zo subsidiarity právomoci ústavného súdu a rešpektujúc inštančnú postupnosť pri uplatňovaní subjektívnych práv, je vylúčené, aby rozhodnutie odvolacieho súdu podliehalo ústavnému prieskumu z rovnakých hľadísk, z akých už bolo preskúmané dovolacím súdom. Úloha ústavného súdu sa v tomto smere musí obmedziť na posúdenie ústavnej akceptovateľnosti vysporiadania sa najvyššieho súdu s dovolacou argumentáciou sťažovateľa.

7.5. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu (a postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal) odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

8. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu v petite napokon namieta, že k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) a (základného) práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru došlo aj napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo jeho dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu podané z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), g) a i) Trestného poriadku odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Sťažovateľ najvyššiemu súdu (v podstate) vytýka, že odmietnutím dovolania bez vecného prieskumu veci došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom v jeho neprospech.

8.1. Ústavný súd vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti konštatuje, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania (a jeho odôvodnenie o nesplnení zákonných podmienok vymedzených v Trestnom poriadku na s. 8 až 14, ktoré sťažovateľ dobre pozná, preto z neho ústavný súd už necitoval, pozn.) očividne nevykazuje znaky zjavnej neodôvodnenosti alebo svojvôle. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok v rámci trestného konania je síce

spôsobilé privodiť prelomenie zásady nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí, ale iba v takých prípadoch, keď je to odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu nižšieho stupňa, čo však evidentne nevykazuje trestná vec sťažovateľa. Ústavný súd vo svojej judikatúre dlhodobo v plnom rozsahu akceptuje, že najvyšší súd ako súd dovolací nie je z dôvodu zákonného vymedzenia dovolacích dôvodov (§ 371 Trestného poriadku) predurčený na úplný prieskum rozsudkov nižších súdov činných v rámci trestného konania. Pokiaľ by zákonodarca zamýšľal urobiť z najvyššieho súdu tretí stupeň s plnou jurisdikciou, neustanovil by jasný katalóg dovolacích dôvodov. Už samotné chápanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku preto ospravedlňuje reštriktívny prístup najvyššieho súdu k dovolacím dôvodom (m. m. IV. ÚS 294/2010).

8.2. Na podklade uvedených skutočností, a preto, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považuje ústavný súd za ústavne udržateľné, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

9. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 50 ods. 2 a práva podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru [písm. c), právo na prezumpciu neviny, pozn.] ústavný súd konštatuje, že v tejto časti ústavná sťažnosť sťažovateľa neobsahovala podstatné náležitosti požadované § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde, keďže sťažovateľ vôbec neodôvodnil a presne ani nepomenoval svoje právo na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 písm. c) dohovoru.

9.1. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre k tomu opakovane uvádza, že je základnou povinnosťou sťažovateľa, kvalifikovane zastúpeného advokátom, aby odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovalo čo najpresnejší opis skutkového stavu a najmä logickú právnu argumentáciu, na základe ktorej možno konštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom, resp. rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a porušením v ústavnej sťažnosti označených práv garantovaných ústavou, resp. kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorého vyslovenia sa sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti domáha (IV. ÚS 574/2018, m. m. IV. ÚS 359/08, IV. ÚS 198/2012).

9.2. Z uvedených dôvodov ústavný súd aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu